

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendtől tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A pápák függetlensége és földi birtokuk.

(Rövid elmefuttatás a „római kérdés“ alkalmából.)

„Exemplum Domini accipe conversantis in terra. Quare habuit loculos, cui angeli ministraverant. nisi quia Ecclesia ipsius loculos habitura erat.“
S. Augustinus.

(Folytatás.)

Péter utódja, ha a szükség úgy hozza magával, a mamertinai börtönben is az igazság fejedelme marad, mint ezt a vatikáni fogoly eléggé bizonyítja. De nem csak lelkiismeretében kell neki szabadnak, függetlennek lenni, hanem kell, hogy mint ilyen tünjék fel hivei szemei előtt is, mert különben az irántai bizalom, sőt a tisztelet és engedelmisség is csökkenne. Az ő tettei, határozatai, igéi, szentséges személye minden befolyást, minden érdeket, minden szenvedélyt ha túl nem szárnyalnak: a nyugtalan, felizgatott szenvedélyek a jogosság csak némi látszatával is kikelhetnek ellene. Az ő ítéleteinek minden féltékeny előítéleteken felül kell emelkedniök akár tévelyt kárhozzat, akár a fejedelmeket feddi, kik népeiket elnyomják, akár a népeket dorgálja, kik törvényes fejedelmök ellen fellázadnak. Semmi véleményének nem szabad gyanusnak lenni, határozatai őszinteségében, tekintélyében senkinek sem szabad kételkedni; neki teljesen függetlennek kell lennie. Nincs oly erőmegfeszítés, hatalom, melytől neki szabadna visszarettennie. Bárminő hatalom sulya alatt görnyedezne, könnyen és pedig méltán gyanuba jöhetne. Azért midőn a XIX. századnak szabadságbajnoka, a sirba hanyatlott dicső nagyság Rómát Gaetával volt kénytelen felcserélni, így tiltakozott: »Azon indokok között, melyek minket ezen elvásra határoztak, legnagyobb fontosságú az vala,

hogy a Szentszék legfőbb hatalmának gyakorlásában teljes szabadsággal birjunk, mely hatalomnak gyakorlásáról az egész katolikus világ joggal tehetné fel, hogy az a jelen körülményekben kezeink között nem szabad többé.«

De a lelkek fejedelme még földi szabadsága mellett sem működhetnék kellőleg minden nemzetiségek lelki üdvére — világi fejedelmisége nélkül. Fejedelmi függetlenség nélküla nagyra való világi fejedelmeknek és ezer alaku változékony köztársasági főnököknek vagy folytonos áldozatul esnek — ezek jogtalan követeléseinek nem engedve, vagy ha engedne, akkor gyáva eszközzé fajlana ezek kezében, mint ezt a történelem eléggé igazolja. Ily gyáva eszközök a török nagy muftik a szultánok fermánjaira nézve a mozlimeket illetőleg, az oroszországi szakadár érsekek és püspökök a csárok ukázaira nézve a kozákokat illetőleg. A konstantinápolyi patriarchák fejei mint lapdajátékok szerepeltek a török politika mellett; a görög nép vallási, nemzeti és politikai szabadságának elsatnyulását előidéztek, elősegítették; ők béke idején a zsarnokság mellett a szabadság ellen, — forradalmak alatt pedig ezek mellett a fejedelmek ellen szerepeltek. Az ők megérdemelt sorsuk szánakozást senkiben sem kelt; — de a római pápának — a józan szabadság bajnokának szomorú helyzete milliók szemébe csal könnyeket; a mellette emelt szó nem a pusztában kiáltónak elhangzó szava, hanem résztvevőleg futja be a sarkokig a földet. Mert a hiveknek üdvre való vezetése csak úgy lehetséges, ha azok a pápa függetlenségéről biztosítva vannak.

A pápának nemcsak egyesek szenvedélye, de a nemzeti törekvések fölé is kell emelkednie. Van apró, gyenge, nagy és hatalmas egymástól

független álladalmak, és hogy ezek mindenikének közös, részrehajlatlan feje lehessen. függetlennek kell lennie. Szépek Bossuet ide vonatkozó szavai: „Isten, ki azt akarta, hogy az egyház, ezen minden királyságok közös anyja, később a világi dolgokban semmi királyságtól se függjön. és hogy azon szék, melynek feladata a kath. hivek közt a hitettség fentartani, végtére azon feleselések fölé emelkedjék, melyeket a külön érdekek és álladalmak féltékenységei okozhatnak. Ezen nagy tervezetnek alapját Pipin és N. Károly által rakta le. Az ő bőkezűségöknek szerencsés lánczolata által történt, hogy az egyház feje minden világi hatalmasságtól függetlenül azon helyzetben látja magát, miszerint sokkal szabadabban gyakorolja a közös ügy javára és a keresztény királyok közös oltalma alatt ezen lelket kormányzó hatalmát; és hogy kezeiben tartván az igazságos mérleget, annyi sok, gyakran elenséges hatalomnak közepette, az egységet az egész testben fentartja majd késlelhetlen' határozatok, majd pedig bölcs mérséklések által.“ A kormányoknak, és pedig méltán, elegendő ürügyül szolgálhatna a pápa függése miatt alattvalóiknak a pápával minden összeköttetést megakadályozni; mert a hivek közös atya gyakran egymással vetélkedő idegen nemzet alattvalója lévén, egyszersmint azon hatalom érdekeinek előmozdítója is; így a vallásban könnyen szakadás keletkezhetik Danielik püspök mondja, hogy a perversio eszmék oltárát nem elégíti ki semmiféle áldozat, a rozszat a rozsz mindig tulszárnyalja. Elég szomorú példa az avignoni pápák története.

Ha a hatalom mellett a rend mindenütt szükséges, akkor az európai sulyegyen is megkivánja, hogy a catholicismus fejének világi kormánya független és a belzavarok igájától mint az idegen hatalmasságok befolyásától ment legyen. A pápa saját birodalmában erőszakot szenvedne, ha a sokaság szeszélyei és a pártok vakmerő követelése egy lázongó hatalom alá görnyesztenék. Akkor egyháztörvényeket egy világi pártú gyülekezet, egy anarchikus és istentelen párt tagjai hozhatnának; ezen törvények pedig az egyház ősi feyelmével és a hierarchia jogaival merőben ellenkeznek. A püspökök és papok számkivetésbe és oly esküre kényszeríthetnének, melyet a szabadság és kerlelkiismeret legbensőbb felsikoltása kárhoztat; veszelylezetnék a főpásztor választását vivő conclave függetlensége. Mikép intézhetné az egyház ügyeit, mikép szólhatna szabadon a királyokhoz és népekhez, ha még saját házában sem lelne nyugtot, ha saját üdve és szabadságáért kellene harcolni, ha mint földönfutó a külföldön keresne menhelyet és pártfogást? A vallás Istenben gyökerezik, a vallás pedig a pápa, tehát Istent képviseli; azért a meggyilkolt Rossi utolsó szavai is ezek voltak: „A pápaság ügye Isten ügye.“ Maga a protestans Guizot is a pápaság elleneit az összes kereszténység elleneinek nézi.

Sokan azt hozzák fel, hogy a püspökök az egyes országokban nem függetlenek, és mégsem sem szen-

ved az egyház ügye. De épen azért, mert lehetetlen, hogy a püspökök polgárilag függetlenek legyenek, kell hogy legalább a legfőbb püspök ne függjön senkitől; hogy korlátlan tekintélyével védje s ápolja a püspökök úgy, mint minden hívő szabadságát s pótolja a netán történendő hiányt. „Az, a ki Istentől rendeltetett, hogy nemzetek és királyok felett ítéljen, a királyok lelkiismeretét is vezesse, kinek személyében egy felsőbb, egy isteni rend hatalma alapszik, az nem állhat emberi magasság alatt; az alsóbb emberi rend pedig kell hogy egy rangban legyen a föld többi hatalmaival.“¹⁰⁾ Egy olasz lap¹¹⁾ pedig így ír: „A pápa nem alattvalójuk a fejedelmeknek, mint hajdon; a mióta az egyház az egész világra elterjedt, s a parancsolóknak is kell felelnie. Az Isten igazságosan engedte meg, hogy a pápa a neki tartozó tekintélyt függetlenséggel is fentartsa. Helyes tehát, hogy a pápa a lelki hatalom gyakorlása mellett világi hatalommal is birjon.“

(Folytatás köv.)

A nők neveléséről.

Irta Fenelon.

Francziából fordította: SZÉKELY ANTAL.

(Folytatás.)

VIII. FEJEZET.

Tanítása a tiszparancsolatnak, a szentségeknél és az imának.

A mit mint földolgot kell mindig a gyermekek szeme előtt tartanunk, az Jézus Krisztus hitünk alapítója és beteljesítője, az egész vallás központja s a mi egyedüli reményünk Nem vállalkozhatom itt arra, hogy elmondjam, mikép kell a gyermeket a megtestesülés titkára megtanítani, mert ez igen messze vezetne és elég könyv van, melyekben mindazon alapelvek föltalálhatók, melyeket tanitanunk kell. Ha már a kellő alap elő van készítve, arra kell törekednünk, hogy a vezetésünk alatt álló gyermekeknek minden egyesitéletét és tettét Jézus Krisztus példája szerint átalakítsuk, ki csak azért vette föl a halandó testet, hogy megtanítson, mint kell élnünk és meghalnunk s mit kel hinnünk és cselekednünk. Nem szükséges, hogy minden pillanatban összehasonlitsuk érzelmeit és cselekedeteit Jézus Krisztus életével: ez összehasonlítás csak terhes és illetlen lenne; hozzá kell azonban a gyermekeket szoktatnunk, hogy Jézus Krisztusnak életét mindig úgy tekintsék mint példát, szavait pedig mint legfőbb törvényünket. Válaszszuk ki azért beszédeiből és tetteiből mindazokat, melyek a gyermek állásával legmegegyezőbbek. Ha türelmetlenkednek valamely kényelmetlenség elviselése ellen, éleszsűk föl bennük a keresztben szenvedő Jézusnak emlékét; ha nem akarják magukat valamely nehezebb munkára elhatározni emlékeztessük őket Jézus Krisztusra, ki életének egész harminczadik évéig dolgozott; ha azt akarják, hogy dicséressenek s mások tisztelettel viseltessenek irántok, beszéljük el nekik azon gyalázatot, melyekkel a Megvál-

10) Zádori i. m. 113. l. 11) Civilta Cat. 1859.

tót elhalmozták; ha nem tudnak megegyezni az őket körülvevő egyénekek állítsuk szemeik elé Jézus Krisztust, ki a bűnösökkel s a legelvetemültebb képmutatókkal társalgott; ha boszuvágyat látunk bennök ne késsünk őket a kereszten függő Jézusra emlékeztetni, ki azokért halt meg a kik fölfeszítették; s ha mértéktelen örömmel adnák át magukat, hivatkozunk Jézus Krisztus szelidségére és szerénységére, kinek egész élete oly komoly volt. Szoktassuk hozzá végre őket, hogy gyakran képzeljék el, mit gondolna és mit mondana Jézus Krisztus társalgásukról, játékukról s még a legkomolyabb foglalkozásukról is, ha közöttük megjelenne. Mily nagy lenne megrettenésük, folytassuk intésünket, ha ilyenkor egyszerre elénk állana, midőn mi az ő törvényeiről annyira megfélemlítettünk? S nem ez fog-e megtörténni minden egyes emberrel halála óráján, és az egész világgal is, midőn az utolsó ítéletnek titkos órája egyszerre megérkezik? Ekkor állítsuk szemeik elé a mindenség csodás gépezetének felbomlását, midőn a nap elsötétül, a csillagok helyeikről lehullanak, az elemek felgyulnak és tüzfolyok gyanánt ömölnek tova s a föld egész alapjában központjáig megrendül. Mily szemekkel fogjuk mi ekkor nézni az eget, mely beföd, a földet, mely hordoz, az épületeket, melyekben lakunk és minden más körülöttünk fekvő tárgyakat melyek mind a tűz martalékaivá lesznek? Mutassuk meg végre nekik a fölnyílt sírokat, a halottakat, kik testük végső romjait gyűjtik össze és Jézus Krisztust, ki fönsége dicsőségében jön le a felhőkön; a nyitott könyvet, melybe szívünknek még legtitkosabb gondolatai is föl vannak jegyezve, és az ítéletet, mely az összes emberiség előtt fog kihirdettni; a dicsőséget, mely meg fog nyílni az igazak előtt, hogy örökre megkoronázza s Jézus Krisztus uralkodásának részeseivé tegye őket; s végre a tűz és kínok tengerét, ez örökös éjtelmes és borzalmat, a fogak csikorgatását s az ördögökkel közös dühöt, mely a vétkező lelkeknek lesz osztályrészük.

Ne mulasztjuk el alapjában kifejteni előttük a tizparancsolatot: mutassuk meg, hogy ez az isteni törvény rövid kivonata s hogy a sz. iratokban kifejtve találjuk azt, a mi a tizparancsolatban foglaltatik. Magyarázzuk meg nekik, mi a tanács és óvjuk meg a nevelésünk alatt levő gyermekeket azon önámítástól, mely, oly közönséges az embereknel és mely igen kiterjeszti a tanácsok és a parancsok megkönyítésére adattak-hogy az embereket s aját gyöngeségük ellen biztosítsák s eltávolítsák az örvény széléitől, melybe gyarlóságuk dönthetné; s végül, hogy a tanácsok föltétlen parancsokká lesznek azokra nézve, a kik némely körülmények között nem tudják betölteni a parancsokat a tanácsok nélkül. Így például azok, kik nagyon fogékonyak a világ szeretete — és a társas élet csábításai iránt, kötelezve vannak követni az evangéliumi tanácsot s mindent elhagyva magányba vonulni. Ismételjük gyakran, hogy a betű ö s a szellem az, mely életet ad, azaz hogy a külső isteni tisztelet egyszerű gyakorlata eredménytelen és ártalmas, ha bensőleg nem éleszti azt

a szeretet és a vallás szelleme ezt világosan és érthetően tárjuk eléjük, mutassuk meg, hogy Isten a szív és nem az ajkak tiszteletét kívánja; hogy a szertartások csak vallásosságunk kifejezésére és élesztésére szolgálnak, de nem képezik magát a vallást, hogy mindennek bensőnek kell lennie, mert Isten azokat keresi, kik lélekben és igazságban imádják. Fejtsük ki, hogy benső szeretetről van szó, s hogy úgy kell magunkat ekintennünk mintha Istenen és rajtunk kívül a természetben semmi sem volna; hogy Istennek nincs szükségére szavainkra, taglejtések által kifejezett tiszteletünkre sem pénzáldozatainkra; hogy ő csak énünket akarja; hogy nemcsak megtartanunk azért, hogy megteremje számunkra azon gyümölcsöt, melynek elyeré seért a törvény e parancsa alkotva lett; hogy e szerint mitsem használ meghallgatnunk a misét, ha nem azért hallgatjuk, hogy egyesüljünk Jézus Krisztussal, ki magát értünk föláldozta és hogy épüljünk mindazon, a mi ez áldozatot szemeink elé állítja. S végül mondjuk meg, hogy nem mind jutnak azok a mennyek országába, kik hangosan kiáltozzák: Uram! Uram! s hogyha nem teszünk szert az Isten valódi szeretetének érzelmeire nem tudunk lemondani a földi javokról, nem megvetni önmagunkat s a világot gyűlölni: a kereszténységet szemfényvesztő árnyképpé tesszük mind másokra mind magunkra nézve.

(Folyt. köv.)

A lélek szellemisége, önállósága és halhatatlansága.*)

Az értelem tevékenysége ellenkezik az anyagisággal. — A lélek, mint a testi élet kutfeje, nem lehetne maga is test. — A lélek nem függ a testtől, mivel működése nem függ a testi szervektől. — A szélsőségig üzött érzéki árt a szervnek, mely azt felfogja. — A lélek, mivel önállóan létezik, halhatatlan. — A lélek halhatatlanságának bizonyítékai.

I.

Az ember lelke, mint tudjuk, értelmes és eszes. És ép ezért már eleve meg kell engednünk, hogy szellemi.

Az értelem működése ellenkezik az anyagisággal. Az anyagi lény nem ért, épen mert anyagi, és bárminő értelmi munkálkodás sem lehetne a test műve.

Abból magából, hogy a lélek ért, el kell fogadnunk, hogy szellemi.

Vegyük ehhez, hogy az emberi lélek, mely az emberi testnek állagi alakja, ezáltal egyszersmind életének kutfeje. De ha ez élet-kutfo maga is test lenne azt kellene következtetnünk, hogy minden test ép azért, mert testi lény, lenne élővé és élet-kutfóvé — a mi egyáltalán el nem fogadható. A test tehát csak azért élő, mert van benne oly élet-kutfo, mely nem test. És mert nem test, lélek. A lélek tehát szükségképen szellemi.

*) Mutatvány Roulet de la Feuillerie-nek „Az ember, annak természete, lelke, tehetségei és végcélja“ című francziából fordított és sajt alatt levő művéből.

II.

Továbbá, a lélek önállóan létezik (subsistit per se).
Hogyan fogjuk bebizonyítani a léleknek ez önálló létezését?

Világos, hogy a lélek, saját létére nézve, nem függ a testtől, s hogy a test elromlásával nem fogja elveszteni létét azaz nem szűnik meg létezni.

Tehát a lélek, önlétét illetőleg, nem függ a testtől; és ez az a tétel az, melyet ezuttal be fogunk bizonyítani.

Abból az elvből indulunk ki, hogy mindaz, a mi működik, létezésének és létezése módjának megfelelően működik: operatio sequitur esse.

A működés valamely lehetséges lénynél azon pilanattól kezdődik, a melyben a lény tenyleg van, létezik; és a mint létezik, működik.

A honnét következik, hogy az, mi önmaga által és minden más lénytől függetlenül működik, önmaga által és minden más lénytől függetlenül létezik.

De az emberi értelemnek sajátos ténye: az értelmi működés, természeténél fogva, a testi szervektől teljesen független — és épen ezáltal különbözik lényegileg az érzéki működéstől.

Az érzékek csak a különös és egyedi tárgyat fogják fel; az értelem ellenben, egyenesen csak az egyetemet fogja fel. Az értelem az, mely, mint később kimutatjuk, elvonja az egyetemet azon érzéki tüneménytől, melyet a képzelő-ehetség eléje terjeszt; és a helyett hogy a testi szervek egyenes befolyással volnának az értelem működésére, ennek mindazt el kell vonatkoztatnia a tárgytól, a mit az érzékek előterjesztenek.

Ámde, ennek folytán így okoskodunk: ha az értelemes lélek a testtől függetlenül működik, ugye a testtől függetlenül is létezik. Tehát, ha elromlik is a test, a lélek nem szűnik meg létezni; vagyis önmagában, önmaga által, önállóan létezik.

III.

E bizonyítékhoz adjunk egy tapasztalati tényt, melyt az csak erősítheti.

Hogy az érzéki működés folyama alatt a testi szervek megzavarodhatnak, csattanósan bizonyítja azon tény, miszerint a szélsőségig vitt, tulfeszített érzéki megrontja a felfogó érzéket. A nagyon élénk világosság elvakítja a szemet, a nagy zörejjel járó lárma meg siketíti fülünket.

Ámde, ép az ellenkező esetet látjuk az emberi értelemnél. Minél jobban emelkedik, előhalad ugyanis értelmünk az igazság ismeretében: annál nyugodtabb és a helyett hogy a magasabb igazságok ismerete a legkevésbé is akadályozná az ezeknél alsóbbrendű igazságok felfogásában; annál biztosabban halad előre a tudomány terén, annál könnyebben felfogja az alsóbbfoku ismereteket.

Ha az értelmi munka értelmünkre gyakran fáradtsággal jár, ennek oka épen nem magában az értelmi működés természetében gyökerezik. Ez, miként majd

későbbben észreveszszük, azon esetékes, melléket segítségben találja megfejtését, melyet e működésnek a testi szervektől kell igénybe vennie.

(Vége köv.)

T Á R C S A.

Románccféle.

Daru Miska s Daru Pista testvérek,
Hat faluban sem lelsz ily pár cselédet;
Mindakettő veszekedő, goromba,
Oh, ha ilyen a világon nem volna . . !

Éjjel-nappal minduntalan vesződnek,
Nem enged az egyik sem az erőnek;
Erőszakot erőszakra halmoznak:
Szidják egymást tolvajnak és csalónak.

Daru Miska s Daru Pista szegények,
Volt egy házuk, tavaly az is leégett,
És azután béres házat fogadtak,
A hogy lehet, nyomorkodva ott laknak.

Daruéknak meghal egy jó rokonuk,
Szántójából nekik is egy holdnyi jut,
Azt a holdat meg is osztják emberül,
Ugy hogy az még szóváltásba sem kerül.

Őszszel aztán kimennek a mezőre,
Őkröt, ekét kértek volt ők előre:
És tesznek a jegykő fölött oly dolgot:
Mindkettőnek órrán-száján vér foly ott.

Hazamenet elsandálnak panaszra;
Mindkettőt a bíró meghallgatja
S kilencz napi áristomot szab nekik:
Az alatt majd panaszukat feledik.

Jövé nyáron mennek korán aratni,
Azt gondolják, lesz tán ottan valaki,
Ki a földet majd elosztja rendesen,
De hát biz' ott nem volt most még:
senki sem.

Vitakoznak, tépelődnek, czivódnak,
Vége-hossza alig van a rút szónak;
Mi lesz aztán az eredmény? — vérontás . . .
Hazamenés, aztán béke — semmi más.

Bodó Ádám.

A divat üldözöttjei.

Elbeszélés, K. Prótástól.

III. Mi történt Valeriával?

(Folytatás.)

Érdekes lesz e szobában körül nézni. Ez sem kicsi, sem nagy. Épen egy személyre való és zajtalan, mert a háznak az utcától legtávolabb eső részében van. Fekvésénél tehát inkább egy tudomány szomjas buvár szellem, mint valamely városi delnőhöz illő. De

ha berendezését szemléljük a legérzékcsiklandoztatóbb és erkölcsi elfajultságra következtethetni abból, s azon puha kényelemről, mely azonnal szemünkbe ötlük, a csecsebecse apróságokról, mik asszonyi kíváncsiságra vallanak, nyilván egy tudós férfi, hanem egy az érzékiség kéjes mámorában uszó nő lakására gondolunk. Azok az olajfestményü mythologiai Vénus és Junó képek, szerelmesek ábrázolása a lugosban, tengeren csolnakázó regényhősök, csintalan halászleányok stb. képei nem igen hizelegnek a vallás-erkölcsi érzületnek; ama nagy és értékes fali tükrök pedig az ember tetszvágyát hozzák zavarba, míg a vastag zöld selyemmet bevont ruganyos székek és karikás asztal, divány stb. tespesítő kényelmet, de egyuttal egy vidéki város lakóshoz nem illő fényűzést árulnak el. A legujabb divat szerint készített ruhákkal megtömött művészi ruhahatartók, finom nehéz selyem ablak függönyök, aranyos bojtokkal diszitett, világos zöld takaróval fedett diófa ágy — teszik még a ház többi butorzatát. Namég van egy csinos kis könyvtartó — de ép oly szemét tartalma, állván csupán sikamlós francia regények férczförditásaiból. Szóval egy érzéki bűnök felé hajló, ember gustusa szerint ítélve, e szoba megfelel az enemű izlésnek.

És Gizellának Valeria barátnéjának e szoba vala lakása. Valeria, midőn Gizella lakába belépett, mintegy meghökkent s a borzadás bizonyos neme mutatkozott arczán, mint azokon szokott, kik valamely váratlan de egyszersmind botrányos jelenetnek lesznek tanui. Ezért szeméit is alig merete még Gizellára is fel-fel ve-tegetni, nehogy eme gyalázatos képeken megbotrán-kozzék. Gizella nem így; ő oly pajkosságot tanusított barátnéjával szemben s oly szemtelen magaviseletet, hogy Valeriában méltán megbotránkozást keltett s csak kevés hiányzott, hogy a neheztelésének kifejezést mindjárt nem adott.

— Nézd, szól gunyosan Gizella látva Valeria szemérmességét, mennyire megváltozott Budapesten való tartozkodásunk óta izlésem!

— Látom, felel Valeria, s én is ugyan erősítem, hogy megváltozott.

— Hogy érted ezt? kérdi Gizella.

— Hát ugy, hogy régen egészen más — jobb és finomabb volt.

— Oh, kérlek Valeria, szakítá félbe Gizella Valeria beszédét, nézd szobám berendezését! Ugy hiszem kinek-kinek izléséről az is igen fényes bizonyítékot szokott adni.

— Én is épen abból itélem meg izléseidet, viszon Valeria, s megengedj, ha kimondom, hogy semmiképen sem tetszik. Ugy hiszem izlés alatt azon műérzékedet érted, melynélfogva viseleted, — öltözeted, butoraid képeid s szobaberendezésedben, de különösen egyes műdarabok megítélésében, illetőleg megválasztásában mindig a szépet, jót és hasznost tekinted úgy, hogy ezekben bizonyos eredeti természetiesség, vagy pedig eszményiség mutatkozzék, mit röviden művészetnek mondunk.

— Ej te Valeria! saját szavaiddal fogod meg magad, vág közbe Gizella; tekintsd eme halászó kis leányt, vagy azon csolnakázó szerelmeseket: nincs-e ezekben természetiességnek nem azon természeti hűség mondatik-e mely az alkotó műveit a maguk természetességükben adja elő?

— Épen nem vágtam le magam alatt a fát, veszi át a szót Valeria; mert képeid koránt sem természet-hűk s így festőjüknek az eredetiség fogalmáról gyenge bizonyítványt szolgáltatnak kezébe. Képeidben ugyanis azon nagy hiányt látom, hogy a művész mikor festette, elfelejtette, hogy az emberi természethez tartozik a szemérem érzete, mely elpirul valamely botrány látásán rejtegeti saját gyengéit s mint ős szüleink, falevelekkel leplezni igyekszik meztelenségét. A te képeid pedig ellenkezőről tanuskodnak, vétnek a szemérem ellen, szemérmertlenséget árulnak el. Ez az a nagy hiba bennök.

— De édes Valeria, szól Gizella, hibás-e a művész, ha ecsete elé oly jelenetek tárulnak, milyeneket képeim is mutatnak?

— Ha ily jelenetek tárulnak föl előtte, még nem hibás, felel Valeria, — de ha erkölcstelenség terjesztésére használja ecsetét, nagy bünt követ el, idegen bűnbe esik, mert most bűnre ingerel. Eként eltévészti azt is szeme elől, mi a művészet valódi jelzője szokott lenni: a szépet; mert bármily czifra köntösbe öltöztessük is a bünt, ez bűnnek marad, mi pedig sem a vallás-erkölcsi érzületre, sem a művészet szabályai szerint nem szép.

— Milyen elfogult vagy! kiált fel Gizella. Már pld. képeimen micsoda erkölcstelenséget vészsz észre? Azok mily káros befolyást gyakorolhatnak a vallás-erkölcsi érzületre? Talán a festék, vászon és papír lehetnek angyalok vagy ördögök?

— Lehetnek is nem is, felel Valeria, a szerint, mint a művész műveiben az angyalt vagy ördögöt követi tulajdonságaiban. A mely művész angyali szépség felé törekszik: Istenhez emel, ki pedig botrányos jeleneteket ábrázol: pokolba a bűn karjai közé taszít. Ezt nem tagádható, hisz tudod, hogy a példa vonz — legyen jó vagy rossz. Már pedig a kép is egy példa azon hatásnál fogva, melyet az emberre gyakorol. Egy vérengző jelenetet feltáró kép borzadályljal tölti el lel-künket. Hát egy szemérem sértő Venusi alak mért ne lehetne a szem és test kívánságainak veszedelmes tárgya? Különben befejezve képeidre vonatkozó ítéleteimnek legfőbb jellemzésökül csak azt mondom, hogy ily képek rendesen csak a bűn hajlékaiba illenek, s csodálkozom, hogy épen a te szobádban is látnom kell. Hisz ezek még a női szenteség, — de különösen a becsületnek felette sokat ártnak.

Gizella képei ily szóváltásokra adának okot.

Alig folyták le a fent leirt beszélgetések, hirtelen zaj keletkezett. Vad kurjántások, tombolások, zsi-vajos láрма szerelmi énekekkel vegyülve tölték meg a levegőt s mind közelebb és közelebb halatszottak a szobához, hol Valeriáék tartózkodának, sőt a zaj már

határozott irányban tör előre . . . Már az ajtó előtt zajognak . . . Az ajtó megnyílik. Egy sereg fiatal ember tódul be azon . . . Mindnyájan részegek . . . Benn is dalra s tánczra kelnek . . . Gizella szemei vad kéjtől ragyognak s intő pillantásokat vetve egy fiatal felé, ez kéjes ölelgetésre nyitott karokkal kezd Valeria felé lejteni . . . Ez bámul . . . Hirtelen még eszmélkedni sem tud mint ki el valami meglepő történik. Sáppadozni kezd. Majd, mint láng, hirtelen fellobbanva a becsület és jó hírnév elvesztése feletti elkeseredés hangján felsikolt: Gizella! ez árulás, ez csábítás; ez becsületes és jóhírnevem gyilkolása.

E szavakra hirtelen csend lett, mert nem voltak ismeretlen hangzásuak. Hisz Valeriát felismerték a korhely fiatalok s hirtelen elhallgatásuk talán azon talányszerű kérdést árulja el: a híres Tompodai leánya, hogy kerülhetett az érzékiség bűneinek tanyájába.

Mi azonban ezt nem kérdezzük. Elég tudnunk, hogy Dobondi uram a fővárosi vasgyárosságból — nem mint a fentebb leírt látogatáskor Tompodai urnak mondá kisvárosi üzletességre — hanem családjával együtt a legirtóztatóbb örvénybe bukkott — a fajtalanságéba; a leggonoszabb üzlet vezetésére vállalkozott, hol t. i. becsület, jó hírnév és szemérem üttetik dobra, átkává válván önmagának, nevének és leányának. Ők azonban ez átok súlyát nem érezték már; mert a bűn elvakítja az embert, elfojtja a nemesebb érzéseket s ezért nem remeg lépes veszszejével másokat is magához csalogatni. Ennyire el voltak fajúlvá Donbodiék, úgy, hogy nem irtóztak sok ártatlant rászedni, elcsábítani akarni, mint Gizella lányok által Valerián is megkísérelni akarák.

Emez igazán átkos meglepő esemény után Valeria képen a női büszkeségnek és megsértett méltóságának oly fönsége futott át, hogy az illem- és erkölcsiségről megfeledkezett gonosz fiatalokra tekintete villámcsapásként hatva, szépen és pirulás közt hirtelen távoztak. És Valeria is, bár már késő volt, egyedül volt, hideg volt, sötét volt: de egy megvető erős tekintetet vetve Gizellára, hirtelen eltávozott a bűnbarlangból, hová megcsalatas, rászedés és átkos asszonyi ármány folytán került vala! —

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— Egy kis elfogultság. A közepiskolai törvény-
aslat már oly rég képezi tanácskozás és vitaközlés
tárgyát, s oly sokoldalú eszmecserét idézett föl, hogy
az intéző körök tisztában lehetnek annak módosítása és
végleges szövegezése tekintetében. Az eszmék tisztázá-
sára nagyon természetesen sokféle tényező s ezek közt
a *kérvényezési* ut is jelentékenyen hatott, s ha jól meg-
fontoljuk a dolgot, nem is lehet rossz néven venni az
érdekelte felektől, hogy fölszólalásaikkal minél tökéle-
tesebb törvény létesülésére közrehatottak. Mégis a
„M. P.” egyik különben tisztelt munkatársa *Szatmáry*
György ur oly modorban itéli meg a dolgot, hogy
itélete az elfogultság meglehetősen nagy adagával van te-

litve különösen az *erdélyi rom. kath. Status emlékiratát*
illetőleg. Nem tartjuk szükségesnek kimerítő tárgyalást
kezdeni ez ügyben, minthogy a hivatolt emlékirat eléggé
kimerítette a kérdést s a közoktatásügyi albizottságban
hatalmas tekintély kellőleg praecisírozta a katolikus
álláspontot és jogalapot, csupán Sz. ur ítéletének elfo-
gultságára kívánunk utalni és az általa *igy* levont kö-
vetkeztetések helytelenségét kimutatni.

„Hivatkozunk a törvényekre — így
szól — melyek így meg amugy biztosítják a fele-
kezeti autonómiát az iskola tekintetében is. Mindez
nem ér semmit, még ha százezer régi törvényre hivat-
koznának is, mert a törvény *csak addig törvény, míg*
ugyanazon uton meg nem változtatattik, a melyen alkotott
s valamint minden törvényhozásnak a világon megvan
a joga törvényeket alkotni és megváltoztatni, úgy a
magyar törvényhozásnak is meg van ez a kétségtelen
joga.” Az itt elmondottakat senki sem vonja kétségbe;
de hogy ezzel valaki azt bizonyítsa, hogy *hiába hivat-*
koznak a törvényre az iskolai autonómia tekintetében, ez
annyit jelent, mintha valaki azt mondaná: ne egyél, mert
ugyis megéhezel; nem kell szerezni, mert elrabolhatják
a rablók a szerzeményt; nem kell születni, mert ugyis
meghal az ember. Ha elfogadnók azt, hogy tör-
vényre ne hivatkozzunk, mert az országgyűlés azt úgy
megváltoztathatja, a mint hozta: akkor a törvényhozás
nem volna egyéb, mint minden jogot és rendet fölforga-
tató intézmény, minőnek a törvényhozást talán még Sz.
ur sem akarná declarálni.

Különösen a *katolikusokat illetőleg* nyilatkozik Sz.
ur *sajátságos szellemben* és elfogultsággal. „Mit veszitené-
nek a katolikusok — kérdi nagy tekintélyeskedéssel
— még akkor is, ha az alapok a magyar állammal össze-
forrasztatnának? Általában nagy tapintatlanságra mutat
részükről — folytatja tovább — hogy e javaslat alkalmá-
ból oly nagyon szellőztetik és előtérbe tolják az alapok
és alapítványok kérdését, mert támadhat egy oly áram-
lat, mely aztán úgy találja *eldőnteni, nem megoldani* e
kérdést, hogy aligha fog kedvezni az exclusiv feleke-
zeti álláspontnak.” „Ex ore tuo iudico te . . .” Az ál-
lammal *összeforrasztani* az alapítványokat éppen azon eshe-
tőleges *áramlat* miatt nem lehet, nem szabad, mely sötét-
től árnyékát éppen Sz. ur gondolataiban előrevetí. Az
állammal *összeforrasztani* mindent, annyi, mint mind-
ent egy éhes szörny torkának tátongó örvényébe meg-
semmisülés végett dobni. Forraszsa össze Debreczen
és N.-Enyed közbvagyont, ha jónak látja; forraszsa
össze Sz. ur magán birtocskait a magyar állammal, ha
oly nagy kedve van; de engedje meg, hogy a komo-
lyabb és igazságosabb gondolkodás is érvényesüljön
azoknál, kik nem forraszszák össze nagy szorgalommal
összegyűjtött s jogos alapon birtoklott alapjaikat és is-
kolájokat azon állammal, melynek *jellege* az idők viszon-
tagságai közt változni szokott s változott is mindig. Jó
lett volna-e, ha a katolikusok vagy más felekezetek
alapjai 1848. előtt összeforrasztattak volna az állammal
s az 50-es évek állama saját szelleme szerint fordította

volna céljaira azokat? Avagy tetszenék-e, ha — mitől Isten őrizzen — a magyar nemzeti lét virányos réteit letarolással fenyegető *éjszaki ridög dör* érintette államba találnának forrasztatni és ott fölemésztetni az alapok és iskolák vagyoni? Az állam jellege az *áramlatok* szerint változik s változtatja vagy bukásra változásánál magával sodorja a vele összeforrasztott vagyont is; épen azért a magyar állam érdekében nem volna helyes — ha a birtokjogtól el is tekintünk — a felekezetek alapjaia a főnnebb jelzett módon összeforrasztani és pedig nem azon szempontból, hogy ha az államjellege változik is, legalább a vagyon maradjon meg változatlanul, hogy mikor az állam jellege ismét *visszaváltozik*, a birtok akkor is a magyar haza és nemzet érdekében érintetlen legyen s a helyes cultura érdekében gyümölcsözőék. Gondolkozzék e fölött *elfogulatlanul* Sz. ur, s be fogja látni, hogy ha az erdélyi kath. Statusa középiskolai törvényjavaslattal szemben elfoglalt álláspontu emlékiratában „szelidebb fajtájú“ modorban ellenzékieskedik is, de ugy a maga jogos, mint a magyar állam jól fölfogott érdekében cselekszik.

Irodalom.

— Megjelent és beküldetett: **Schematismus** venerabilis Cleri diocesis Transsylvaniensis editus pro anno a Christo nato 1882. — Soha statisztikai művet érdeklődőbb kíváncsisággal nem vártunk, mint épen azt, a mely jelenben előttünk fekszik. Kiváncsiak voltunk pedig fenjelzett munkára nemcsak azért, mert bennünket legközelebről érdeklő tárgyat ölel föl; nem is csak azért, mert jelen alakjában hivatta vala eseményidus kis hazánk s különösen a classicus Székelyföld és a hajdan kath. Királyföld történetére részrehajlatlan fényt deríteni s újabb ugy mint régi plébániáink és templomaink történetével habár vázlatosan is megismertetni; — hanem és különösen azért, mert ezen hézagot pótló és az erdélyi püspöki egyházmegye megirandó terjedelmes monographiájához uttörő és megbecsülhetetlen adatokat tartalmazó munkára egy oly férfi vállalkozott, ki a püspöki levéltár gazdag kincstárát nem csak mesteri kézzel tudja avatott bányászként kiaknázni, hanem a kit a mult kutatásában tanusított vas szorgalma, és a szerzett ismeretek megtartásában nyilvánított hü emlékező tehetsége miatt méltán nevezünk: „*élő Archivumnak*“.

Es most a várva-várt munka kezeink között van. Izmos voltát ha szemügyre vesszük, már eleve el lehetünk készülvé rá, hogy beltartalmára nézve is izmos, adatdus leend az. S valóban bárhol is üjtük föl a jeles művet, a legjelentéktelenebb plébániára is ha nyitunk igen jelentékeny, kiválóan érdekes és száraz adathalmaznál élénkebb, színezettebb képét látjuk feltárulni lelki szemeink előtt a mult hol örvendetes, hol mélyen elszomorító emlékeinek; s míg lelkünk a dicső ösök vallásos buzgalmán és buzgó tevékenységén édesen elmereng, egy megfoghatatlan érzés szállja meg melegen feldobogó keblünket, mely tette hevit, hasonló munkásságra sarkal és lelkesít. Ahitászterű kegyelettel állunk meg a vallásbuzgó fejedelmi hölgy emléke előtt, a legtisztább hála megszentelt érzelmével adózunk a dicső királynőnek, kiért a legvittebb nemzet színejávanak vért és életét egy percig sem habozott feláldozni, s kinek évszázadokra kiható tényei arany betűkkel irvák vallástörténetünk évkönyveinek minden lapjára, szent emléke pedig majdnem minden egyes plébániánk történetével örökre elválaszthatlanul összefügg.

Igen, átlapozva és figyelemmel átvizsgálva a művet,

nem habozunk kimondani, hogy az a hozzá fűzött várakozásnak teljes mérvben megfelel. Az egyes történeti rajzoknak rövid, kerekded s világos átnézetet nyújtó összeállítás, a nagyszámú történeti forrásoknak világos, praecis megjelölése és a lehetőségig mesteri kiaknázása: mind oly vonások, melyek míg e munkának jeles és avatott szerzőjéről ékesszólóan tanuskodnak, addig magát a művet maradandó becsüvé s közhasznu kincsünké teszik. Első, de egyszersmind hatalmas emeltyü gyanút tekintjük mi e művet azon szép eszme megvalósíthatására, mely a nagyméltóságú Főpásztor nagy lelkét évek óta foglalkoztatja, s melynek közérdekü tárgyat az erdélyi püspöki egyházmegye monographiája képezi. E czélból azonban nem szabad figyelmen kívül maradniok, eredménytelenül elhangzaniok a jeles szerző és uttörő ama lelkes szavainak: hogy „*quae — in hoc opere — manea sunt, a quovis extendantur, illustrentur, quae imperfecta, perficiantur, quae erronea, corrigantur.*“ —

A mi a munkának érdekességét és állandó becsét még különösen emeli, az ama toldalék „*Supplementum*“, mely a hajdan virágzó de a 16. és 17. század vallási villongásainak áldozatul esett plébániák és az azokban működött papoknak névsorát foglalja magában 1283-tól 1541-ig. Valamint szakértői érzékre és ügyességre s gondos lelkiismeretes íróra enged következtetnünk a szükséges helyeken megtett összegezés és a „*Conspectus Schematismi*“ is, mely az egész erdélyi dioecesiset egy tekintetre állítja szemeink elé.

Midőn pedig a hangyaszorgalommal s éveket igénylő fáradságos kutatás és fürkészés után összeállított művet egészen részrehajlatlanul, teljes tárgyilagossággal illetve elismerőleg kiemelni sietünk, nem mulaszthatjuk el egyszersmind a legőszintebb hála és köszönetnek méltó kifejezést adni nagyméltóságú főpásztor Urunk dr. Fogarasy Mihály püspök ur iránt, ki atyai kegyességével e közérdekü mű kiadását is tetemes áldozatokkal elősegíteni és eszközölni méltóztatott.

Oriens.

— Megjelent: „**Jézus sz. Szíve Hírnöke.**“ Tizenhatodik évfolyam. 1882. Márcziusi füzet. Szerkeszti és kiadja Molnár János plébános Esztergomban. Tartalma: Üdv az olvasónak. — Vissza! Jézus sz. Szíve van velünk. (Költemény). — A szent Szív örömei: A vallásterjesztés műve. — Jézus sz. Szívéhez. (Költemény). — A szent Szív választottai Sordéval grófnő. — A sz. Szív fájdalmai: A mai kor nevelése. — Márcziusi főimászendék: Irland kath. népeért. Ára: 2 frt.

— Megjelent és beküldetett: „Magyar könyvtárnak „**A boldogság alapköve**“ című füzete. Szerkesztik dr. Székely Ferencz, dr. Staub Móríc és Bakos János. Budapesten VII. rákos-árok utca 20. — Minden füzet külön kapható. Ára: 15 kr.

— **Irodalmi jelentés.** Második kiadásban megjelent s alulírtanál bértmentes szállítás mellett megrendelhető: **Aranyosság könyve** Ára 1 fr. (Mig inteniókkal rendelkezem. erga 3. sacra is megrendelhető) Szatmárt. Buza Sándor, hitanár.

A napi események köréből.

— **Jótekonyság.** Főpásztorunk dr. Fogarasy Mihály ur ó Nagyméltósága kegyeskedett a jobbágyfalvi templom számára egy nagy oltárt újjáalakíttatni, egy szószéket és 20 padot csináltatni összesen 1300 frttal o. é.

— A pápa ó szentsége legutóbbi „*Etsi Nos*“ kezdetű encyklikájában ajánlotta a kath. iskolai oktatás emelését, nevezetesen a papság nevelő intézeteiben. Számos olasz egyházmegye sajátos viszonyainál fogva ez sok helyen nagy nehézséggel jár, legalább a közönséges eszközök mellett. A legújabb időben azonban Rómában egy intézet lépett életbe, mely arra látszik hivatva lenni, hogy mielőbb nagy szolgálatot tegyen az egyháznak e tekintetben. *Fordán Já-*

nos egy német világi pap ugyanis „**Apostoli tanító-társulat**” czime alatt egy intézetet alapított, melynek célja: a kath. vallás terjesztése, védelmezése és új életre ébresztése a földkerekség minden országában élő és nyomtatott szóval. E cél megvalósítására a társulat minden rendű és rangú személyeket felölél és érvényesít, a mennyiben tagjait élet-pályájuk, tehetségeik és az egész múltal való részvételük szerint három fokozatba sorozza, melyek mindenike áldozárokból áll. Az *első* fokozat tagjai mindenről lemondanak, hogy teljesen a társulatnak szenteljék magukat, és mint hitküldöttek, írók és tanítók stb. működjenek. A *második* fokozat akadémiai műveltségű férfiakból áll, kik eddigi állásukban, vagy e mellett tulnyomólag a tudományos és irodalmi téren működnek; a *harmadik* fokozat végül áll mindazokból, kik bizonyos kötelek szemmel tartásával mint lelkészek, hivatalnokok, szülők, nevelők, kézművesek stb. alárendeltjeik üdvére apostoli szellemben teljes lelkiismeretességgel betölteni igyekeznek. Nevezett társulat már nyomdával is bír Rómában s két lapot ad ki egyet felnőttek és egyet gyermekek számára. Crescat et floreat!

— Az erdélyi püspöki egyházmegye most megjelent *Névtára* szerint ezen egyházmegyében van kanonoki szék: 10, kanonok: 10, t. kanonoki szék: 6, t. kanonok: 4, t. apát-ság: 7, t. apát: 6, t. prépostság: 2, t. prépost: 4, kerületi esperesség: 16, ker. esperes: 11, esperes helyettes: 3, esperesi teendőekkel megbízott alesperes: 2, t. esperes: 2, plébánia: 211, plébános: 70, lelkész helyettes, világi: 96, szerzetes: 32, lelkészség: 4, lelkész: 4, segédlelkész: 37, lelkészi hivatalban működik összesen: 203. más hivatalokban: 46, nyugalomban van: 15, az összes papság száma: 264, növendék papok száma: 61, férfi szerzetesházak száma: 37, szerzetes: 113, nőszerzetes: 72, gymnasium: 9, gymn. tanár: 89, tanítóképezde: 1, finővelde: 6, árvaintézet: 1, szerzetes tanító: 50, világi tanító: 324, szerzetes tanítónő: 49, világi tanítónő: 31.

— Milán az új szerb király koronázása hír szerint június 27-én a rigómezei gyászos emlékü csatának s az első nagy szerb királyság bukásának évforduló napján lesz.

— A hazai gymnasiumok száma 90; ezek közül állami 7, a többi 83 gymnasium *kath. alapítványokból* tartatik fenn. És még sincsenek a katolikusoknak mint ilyeneknek kö-reptanodáik . . . !!!

— Jótékony-ság. Tkts. *Török Antal* a gy-fehérvári rom. kath. nagygymsium világi gondnoka a napokban köztünk időzvé a sz. István finővelde jobb növendékei között való szétosztás végett nt. Szabó István „*Pálmászentelés*” ez. füzetéből 20 példányt vett meg és sziveskedett az előljáróság rendelkezésére bocsátani. Miért fogadja az ifjuság nevében szívélves köszönetünket.

— Poroszország és a Vaticán. A pápa ő szentsége márcz. 12-én fogadta első ízben Schläser német követet; a pápa nagy udvariassággal beszélt a követvel és azt mondá,

hogy ha tőle függne, az egyetértés már valamennyi pontra nézve helyreállott volna. Megerősül, hogy a kath. tisztviselők egyikét fogják a porosz követség titkárává és kancellárjává kinevezni. Az eddigi tárgyalások újabb eredménye a *paderborni* püspöki szék betöltése és a megegyezés Drobe káptalani helynök személyében.

— Köszönet. A marosi kerületbeli r. k. néptanítók egyesületét a Szent-István-Társulat abban a kitüntető szerencsében részesítette, hogy alapuló félben levő paedagogiai könyvtárának, a társulat kiadásában megjelent művekből, kilencz darab könyvet ajándékozott.

Midőn e becses ajándékot a fennevezett egyesület választmánya átveszi: a Szent-István-Társulat mélyen tisztelt igazgatóságának lekötelező figyelméért nyilvánosan is köszönetet mond. — Maros-Vásárhelyt, 1882. márczius 4. Paál Gyula, egyesületi elnök. Oláh Antal, jegyző.

— Gyász-hir. Sándor Jánosné, szül. Dezséffy Anna, a maga, a rokonok és ismerősök nevében szomoruan tudatja, hogy anyóssa, első férjének Sándor Albertnek anyja, özvegy *Sándor Főzsefné* szül. Kovács Anna, Csapón, 1882. márczius 9-én este 10 órakor, 76 éves korában, az utolsó szentségek áhítatos felvétele után, végegyengülés következtében jobblétre szenderült. Hült tetemei folyó hó 11-én délután 2 óra-kor fognak a csapói sirkertben örök nyugalomra helyezettai; lelkéért pedig az engesztelő szentmise áldozat a maros-vásárhelyi r. kath. plébánia templomában folyó hó 16-án d. e. 10 órakor tartatik meg. Béke poraira!

— Sérült vagy idegen felirattal ellátott bankjegyek. A kir. központi állampénztárhoz a különféle adóhivataloktól gyakran érkeznek sérült vagy idegen hozzátétellel ellátott, vagy egyébként külsejükben megváltoztatott, bankjegyek. A pénzügyminiszter rendelkezése szerint ezentul az ilyen bankjegyek az adóhivatalok által nem fogadtnak el, mert azok beváltása egyedül csak az osztrák-magyar bank intézeteinél eszközölhető.

— Az irodalmi társulat pénztárába fizettek: Bardocz István, elf. 1882-re 2 frt. Ulman Venczel, elf. 1881-re 1 frt. 1882-re 1 frt. Andrásy Sándor, elf. 1881-re 1 frt. 1882-re 1 frt. Lukácsfy Manó, ptg. 1882-re 5 frt. Zagya Mihály, elf. 1881-re 2 frt. Temesváry Gergely, rtg. 1881-re 2 frt. Philemon János, elf. 1881-re 2 frt. Katona György, elf. 1882-re 2 frt. Ferenczy Károly, rtg. 1882-re 2 frt. László József ptg. 1882-re 5 frt. Balogh Ferencz, elf. 1882-re 2 frt. Vetésy Imre, elf. 1881-re 2 frt. Bakó Elek, elf. 1882-re 1 frt. Demeter Imre rtg. 1882-re 2 frt. Kozma Dóme ptg. 1882-re 5 frt. Petres András rtg. 1881-re 2 frt. Pásztor György elf. 1882-re 2 frt. Bodosy Lajos ptg. 1881-re 5 frt. Bart Ferencz ptg. 1882-re 5 frt. helyett 8 frt. Bándi Vazul, rtg. 1882-re 2 frt. Csibi Tamás rtg. 1881-re 2 frt. Boga Bálint, elf. 1880-ra 3 frt. 1881-re 1 frt. Benze Lajos, elf. 1882-re 2 frt. Istvánffy Gyula, rtg. 1882-re 2 frt. Szigethy István, rtg. 1880-ra 2 frt. 1881-re 2 frt. Barabás Rajmond, elf. 1881-re 1 frt. 1882-re 1 frt. Dr. Otrobán Nándor, ptg. 1882-re 5 frt. 1883-ra 5 frt. Hölszky Károly, elf. 1880-ra 4 frt. 1881-re 4 frt. Kovács Ferencz ptg. 1882-re 5 frt. Szánthó Victor, rtg. 1881-re 2 frt. Rettegi József, rtg. 1882-re 2 frt.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztő-bizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA. Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorsajtóján Gyulafehérvárrt. (Klüger B.-nál.)